

Information om överförmyndarnämndens tillsyn vid dödsboförvaltning - begäran om att lämna in arvskifte

Överförmyndarnämndens tillsyn vid dödsboförvaltning blir aktuell när en dödsbodelägare är omyndig, har god man eller förvaltare. Då gäller bestämmelserna i föräldrabalkens (FB) 15 kapitel om "Vård av rätt i dödsbo".

En förmyndare, god man eller förvaltare (nedan ställföreträdare) är, enligt 15 kap. 2 § FB, **skyldig att se till att bodelning och arvskifte med anledning av dödsfallet upprättas så snart som möjligt**, om inte avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingås. Ett arvskifte är ett dokument som visar hur tillgångarna ska fördelas mellan dödsbodelägarna efter att skulder har betalats, ärvdabalken (ÄB) 23 kap. 2 §. Det ska vara skriftligt och undertecknas av delägarna, ÄB 23 kap 4 §. **Om ställföreträdaren inte har den kompetens som krävs** för att kunna bevaka den enskildes rätt i dödsbo bör ställföreträdaren vända sig till en oberoende jurist.

Är den enskilde **ensam dödsbodelägare** behöver ett arvskifte inte upprättas. Ställföreträdaren ska däremot, om det inom ramen för dödsboet exempelvis har sålts en fastighet eller bostadsrätt, ansöka om nämndens samtycke till detta. Vidare ska ställföreträdaren redovisa att samtliga dödsboets tillgångar har förts över till ett överförmyndarspärret konto i den enskildes namn.

1. Ställföreträdaren ska bevaka att **bouppteckningen** förrättas inom tre månader efter dödsfallet. Den som sköter dödsboet är skyldig att kalla ställföreträdaren till bouppteckningsförrättningen och om det är möjligt ska ställföreträdaren närvara. Ställföreträdaren ska bevaka att bouppteckningen lämnas in till Skatteverket för registrering inom en månad efter upprättandet.

Om den avlidne inte efterlämnar några tillgångar eller enbart efterlämnar tillgångar som täcker begravningskostnader och andra utgifter i samband med dödsfallet ska en anmälan om detta förhållande göras till kommunen. Kommunen är skyldig att göra en **dödsboanmälan** till Skatteverket. Ett arvskifte behöver då inte upprättas eftersom det inte finns några tillgångar att fördela. **En kopia på dödsboanmälan ska lämnas till överförmyndarnämnden.**

2. Om den avlidne efterlämnar **testamente** ska ställföreträdaren inte med rättslig verkan "godkänna" testamentet. Ställföreträdaren kan endast bekräfta att han/hon har tagit emot eller **tagit del** av testamentet för sin huvudmans räkning. Under de sex månader som därefter följer har ställföreträdaren möjlighet att **klandra** testamentet. Om ställföreträdaren inte har kunskap om testamentet ska klandras eller inte bör ställföreträdaren vända sig till en oberoende jurist. Om huvudmannen är barn till den avlidne ska ställföreträdaren göra ett förbehåll för huvudmannens laglott (laglotten är hälften av arvslotten). Om ställföreträdaren inte klandrar testamentet inom sexmånadersperioden vinner testamentet laga kraft gentemot huvudmannen, vilket innebär att det blir giltigt.
3. Ställföreträdaren får inte **avstå från arv eller testamentslott** för den enskildes räkning. Endast om överförmyndarnämnden samtycker till det får arvsavstående ske enligt 3 kap 9 § ärvdabalken.
4. Ställföreträdaren ska bevaka att **arvskiftet upprättas inom 6 månader** efter bouppteckningens förrättningsdag, se punkt 10 nedan, samt delta i dödsboets förvaltning och utredning. Överförmyndarnämndens samtycke krävs för vissa åtgärder som genomförs inom ramen för dödsboets förvaltning. Detta gäller exempelvis vid **försäljning/förvärv av en fastighet eller bostadsrätt** som tillhör dödsboet, uttag av pantbrev och upptagande av lån inom ramen för dödsboet. Ställföreträdaren kan ansöka om nämndens samtycke på blankett som hämtas från överförmyndarnämndens hemsida eller efter kontakt med överförmyndarenheten.

5. Vid arvskiftet ska samtliga dödsboets tillgångar tas upp till dagsaktuellt värde. För fastighet ska värderingsintyg från oberoende sakkunnig (till exempel mäklare eller värderingsman) bifogas skiftet. Arvskiftet ska undertecknas av samtliga dödsbodelägare, även av omyndig som fyllt 16 år, samt av ställföreträdaren. Ställföreträdaren ska **innan undertecknande** av arvskiftet **kontrollera bokföringen** över vad som skett med dödsboets tillgångar från dödsdagen fram till skiftesdagen (datum för skifteshandlingens upprättande).
6. Ställföreträdaren ska därefter **inhämta överförmyndarnämndens samtycke** till egendomens fördelning enligt FB 15 kap 5 § genom att lämna:
 - **Bouppteckning och eventuellt testamente**
 - **Arvskiftes/bodelningshandling i original samt bestyrkt kopia med samtliga delägars underskrift**
 - **Kontoutdrag för samtliga dödsboets konton för tiden mellan dödsdagen och skiftesdagen**
 - **Värderingsutlåtande för eventuell fastighet/bostadsrätt**
7. När överförmyndarnämnden har samtyckt till egendomens fördelning enligt arvskiftet ska ställföreträdaren bevaka att den omyndiges/huvudmannens kontanta del av **arvet sätts in på ett överförmyndarspärret bankkonto i den omyndiges/huvudmannens namn** och att lagfart söks för eventuell fastighet som tillskiftats den omyndige/huvudmannen. Att ett konto har överförmyndarspär betyder att medlen inte får tas ut utan överförmyndarnämndens samtycke.

När en omyndig på grund av arv eller testamente ska erhålla tillgångar som **understiger ett prisbasbelopp** (46 500 kronor år 2019) behöver utbetalningen från dödsboet inte göras till ett överförmyndarspärret konto.
8. När skiftet har fullbordats ska ställföreträdaren **skicka in bevis** på att den omyndiges/huvudmannens andel av dödsboet har överfört till denne. Detta kan visas genom till exempel kontoutdrag, kopia av den omyndiges/huvudmannens lagfartsbevis eller utdrag från den omyndiges/huvudmannens värdepappersdepå som visar att aktier som tilldelats honom/henne har registrerats på depån.
9. Om tillgångarna i dödsboet är sådana att ett arvskifte inte utan svårigheter kan upprättas, kan man upprätta **avtal om samlevnad i oskiftat dödsbo**. Sådana avtal ska godkännas av överförmyndarnämnden
10. Om arvskifte inte kan ske inom den angivna tiden (sex månader) och inte heller avtal om samlevnad i oskiftat dödsbo har ingåtts ska ställföreträdaren var sjätte månad tills det att boet har skiftats lämna in en redogörelse till överförmyndarnämnden där de hinder som föreligger för ett skifte anges, så kallad **redogörelse för skifteshinder**. Om ställföreträdaren inte sänder in redogörelse för skifteshinder i rätt tid (inom sex månader efter bouppteckningsförrättningen) kan överförmyndarnämnden förelägga ställföreträdaren vid hot om vite att inkomma med handlingen, FB 16 kap 13 §.